

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista

Tiivistelmä

Ammattikorkeakoulutus
13.3.2024

Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) toteutti vuosina 2022–2023 varhaiskasvatuksen koulutusten arvioinnin. Arviointi oli ajankohtainen mm. ohjausjärjestelmään kohdistuneiden mittavien muutosten vuoksi.

Arvioinnin kohteena olivat kaikki koulutukset, jotka tuottavat varhaiskasvatustilain (540/2018) mukaisen kelpoisuuden varhaiskasvatuksen opetus-, kasvatus-, hoito- ja johtotehtäviin.

Arviointia varten kerättiin aineistoa yliopistoilta, ammattikorkeakouluilta, ammatillisen koulutuksen järjestäjiltä, Snellman-korkeakoululta, alan työelämältä ja opiskelijoilta. Arviointi tuotti tietoa varhaiskasvatuksen koulutusten vahvuuksista ja kehittämistarpeista.

[Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista \(karvi.fi\)](https://karvi.fi)

Sisällysluettelo

1. Arviointiasetelma ja arviointiprosessi

2. Ammattikorkeakoulutus: keskeiset arviointitulokset, johtopäätökset ja kehittämissuosituks

- Opetussuunnitelmat ja niiden toteutussuunnitelmat
- Koulutusten toteutus
- Koulutusten kehittäminen
- Johtopäätökset ja kehittämissuosituks

(ks. arviointiraportti s. 75-98 ja s.190-197)

3. Varhaiskasvatuksen koulutuspolut, koulutusten välinen yhteistyö ja tulevaisuuden osaamis- ja kehittämistarpeet: keskeiset arviointitulokset, johtopäätökset ja kehittämissuosituks

- Koulutuspolut varhaiskasvatuksen koulutuksissa
- Koulutusten välinen yhteistyö
- Tulevaisuuden osaamis- ja kehittämistarpeet
- Johtopäätökset ja kehittämissuosituks

(ks. arviointiraportti s. 139-163 ja s. 204-211)

4. Varhaiskasvatuksen koulutuksille yhteiset johtopäätökset ja kehittämissuosituks

(ks. arviointiraportti s. 211-214)

5. Lisätietoja

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

1. Arviointiasetelma ja arviointiprosessi

Arvioinnin tehtävä ja arviointiprosessi

Arvioinnin tavoite

Tuottaa tietoa varhaiskasvatuksen opetus-, johtamis-, kasvatus- ja hoitotehtäviin kelpoisuuden tuottavien koulutusten vahvuuksista ja kehittämistarpeista.

Arvioinnin kohde

Varhaiskasvatuksen tutkintokoulutukset:

Yliopistoissa (n = 7)

Ammatillisissa oppilaitoksissa (n = 60)

Ammattikorkeakouluissa (n = 20)

Snellman-korkeakoulussa

Arviointialueet

Koulutusten tietoperusta

Koulutusten tuottama osaaminen

Tutkintojen koulutuspolut

Koulutusten kehittämisen prosessit

Arviointiaineistot

Tutkintojen opetussuunnitelmat ja toteutussuunnitelmat ja tutkintojen perusteet

Tutkintokohtainen koulutuksen järjestäjien, korkeakoulujen ja Snellman-korkeakoulun itsearviointikysely (n = 127)

Työelämäkysely (n = 157)

Opiskelijatyöpajat

Suunnittelu (kevät 2022), aineistonkeruu ja analysointi (2022-2023), raportointi ja julkaisu (syksy 2023-talvi 2024)

Arvioinnin kohteet

Arviointi kohdistui varhaiskasvatuslaissa (540/2018) mainittuihin tutkintoihin, jotka tuottavat kelpoisuuden seuraaviin varhaiskasvatuksen tehtäviin:

- Varhaiskasvatuksen opettaja (26 §)
- **Varhaiskasvatuksen sosionomi (27 §)**
- Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja (28 §)
- Perhepäivähoitaja (29 §)
- Varhaiskasvatuksen erityisopettaja (30 §)
- Päiväkodin toiminnasta vastaava johtaja (31 §)
- Steinerpedagoginen varhaiskasvattaja (32 §)

Karvin hanketiimi ja ulkoinen arviointiryhmä

Karvin hanketiimi:

- johtava arviointiasiantuntija Tarja Frisk (ammatillinen koulutus)
- arviointiasiantuntija Kirsi Mustonen (korkeakoulutus)
- arviointiasiantuntija Tuomas Sarkkinen (varhaiskasvatus)
- arviointiasiantuntija Mari Huhtanen (metodologinen asiantuntija)

Ulkoinen arviointiryhmä:

- professori (emerita) Kirsti Karila, Tampereen yliopisto (puheenjohtaja)
- lektor Susanne Davidsson, Yrkeshögskolan Novia
- lehtori Paula Helakari, Koulutuskuntayhtymä OSAO
- edunvalvonnan koordinaattori Emma Holsti, OSKU ry
- varhaiskasvatuspäällikkö Riitta Keloneva, Tornion kaupunki
- varhaiskasvatustoimenjohtaja Kai Kytölaakso, Kokkolan kaupunki
- varhaiskasvatuksen opettajaopiskelija Lauri Malkamäki, SOOL ry
- koulutuspäällikkö Krister Rantala, Linnasmäen opisto
- yliopettaja Meeri Rusi, Turun ammattikorkeakoulu
- yliopistonlehtori Satu Valkonen, Helsingin yliopisto.

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

2. Ammattikorkeakoulutus: keskeiset arviointitulokset, johtopäätökset ja kehittämissuosituksset

Opetussuunnitelmat ja niiden toteutussuunnitelmat

Koulutusten toteutus

Koulutusten kehittäminen

Johtopäätökset ja kehittämissuosituksset

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Opetussuunnitelmat ja niiden toteutussuunnitelmat

Keskeiset tulokset 1/2

- **Sosionomikoulutuksen tietoperusta on sosiaali-, yhteiskunta- ja kasvatustieteissä. Tämä näkyy opetussuunnitelmiin kirjattuina viittauksina mm. sosiaalipedagogiikkaan, sosiaalipsykologiaan, varhaiskasvatustieteeseen, erityispedagogiikkaan ja kehityspsykologiaan. Koulutuksen monialaisuus näkyy tieto- ja tiedeperustan perustan moninaisuudessa ja painotukset riippuvat ammattikorkeakoulusta, opintojaksosta ja opiskelijan opintopolullaan tekemistä valinnoista.**
- **Sosionomi (AMK) -tutkinnon opetussuunnitelmat ovat osaamisperustaisia. Varhaiskasvatukseen profiloivien opintojen osaamistavoitteet ja varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisprofiili rakentuvat kompetenssien ja ydiosaamisen kautta.**
- **Varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan 60 opintopisteen kokonaisuuden tavoitteena on tuottaa kasvatuksellista, pedagogista ja sosiaalipedagogista osaamista. Opetussuunnitelma-aineiston perusteella ammatillisessa identiteetissä korostuu varhaiskasvatuksen ja sosiaalialan tai sosiaalipedagogiikan asiantuntijana toimiminen kuntien, yritysten ja järjestöjen palveluksessa.**

Keskeiset tulokset 2/2

- **Varhaiskasvatukseen sosionomin 60 op:n opintojen sisällöissä painottuvat lapsiryhmän kasvatus ja ohjaus, varhaiskasvatuksen tietoperusta ja pedagogiikka sekä lasten ja perheiden kohtaaminen, kasvatusyhteisö, lapsen hyvinvoinnin tuki ja erityispedagogiikka. Sisällöissä on myös toiminnallisia ja luovia menetelmiä sekä varhaisen puuttumisen, perhetyön ja ennaltaehkäisevän lastensuojelun sisältöjä.**
- **Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamistavoitteet kohdentuvat lapsiryhmän kasvatus- ja opetustehtäviin, varhaiskasvatuksen palveluohjaukseen ja perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön, ennaltaehkäisevään työhön ja syrjäytymisen ehkäisyyn, monialaiseen yhteistyöhön, yhteisöllisen toimintakulttuurin edistämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden vahvistamiseen.**

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Koulutusten toteutus

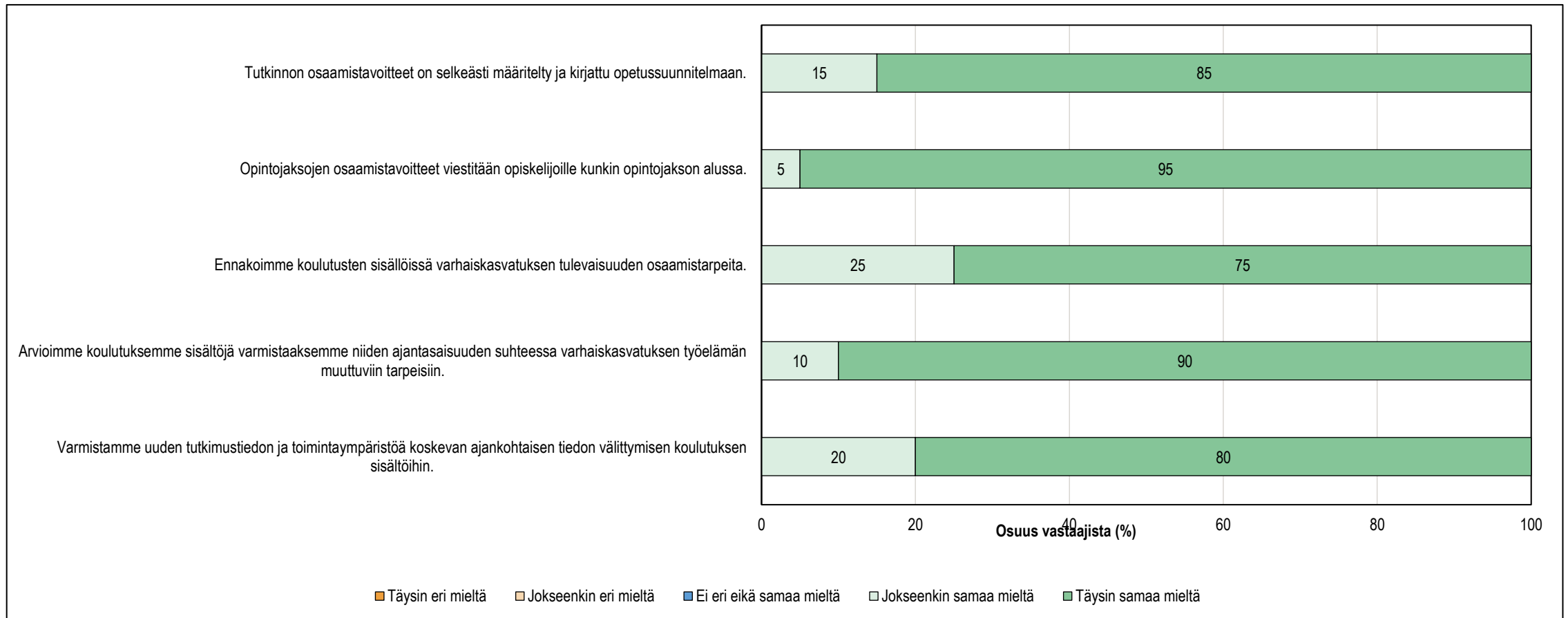
Keskeiset tulokset 1/2

- **Varhaiskasvatukseen profiloituva sosionomi (AMK) -tutkinto 210 op on uudistumassa. Kun varhaiskasvatukseen profiloituva sosionomi (AMK) -tutkinto on suoritettu ennen 1.8.2023, se antaa kelpoisuuden toimia varhaiskasvatuksen opettajana ja 1.8.2023 jälkeen suoritettuna se antaa kelpoisuuden toimia varhaiskasvatuksen sosionomina. Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuva edellyttää sekä selkiyttämistä osana varhaiskasvatuksen muiden työntekijäryhmien tehtäväkuvia että jatkuvaa koulutuksen sisältöjen kehittämistä yhteistyössä työelämän kanssa. Tehtäväkuvien selkeyttämisen tarve tulee ilmi läpileikkaavana teemana.**
- **Ammattikorkeakoulujen vastaajien mukaan sosionomi (AMK) -tutkinnon osaamistavoitteet oli selkeästi määritelty ja kirjattu arvioinnin piiriin sisältyneisiin, vuonna 2022 käytössä olleisiin opetussuunnitelmiin, ja kunkin opintojakson osaamistavoitteet viestitään opiskelijoille hyvin.**
- **Sosionomi (AMK) -tutkinnon sisällöissä ennakoidaan varhaiskasvatuksen tulevaisuuden osaamistarpeita. Toimintaympäristöä koskeva ajankohtainen tieto ja uusi tutkimustieto välittyvät tutkinnon sisältöihin. Tietolähteinä ammattikorkeakoulut käyttävät työelämäyhteistyöstä ja TKI-hankkeista saatavaa tietoa, alan tutkimusta sekä Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkoston alatyöryhmänä toimivaa Varhaiskasvatuksen AMK-verkostoa.**

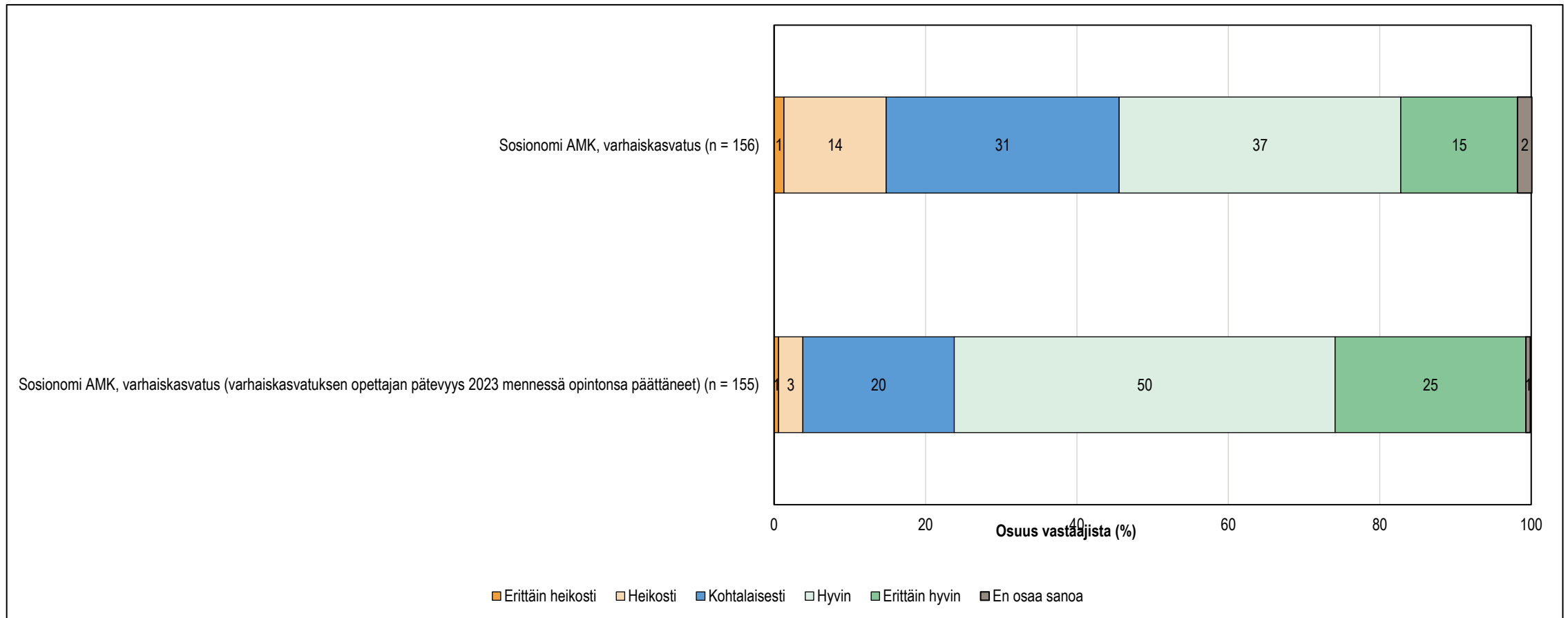
Keskeiset tulokset 2/2

- **Ammattikorkeakoulujen näkemyksen mukaan nykyisissä opetussuunnitelmissa keskeisin liian vähälle huomiolle jäävä sisältöalue on yhteistyö perheiden ja huoltajien kanssa sekä vanhemmuuden tukeminen.**
- **Ammattikorkeakoulujen vastaajien mukaan keskeisimmät kehittämistarpeet opetus- ja ohjaushenkilöstön osaamisessa liittyvät verkkopedagogiikkaan, digiosaamiseen ja tekoälyn hyödyntämiseen.**
- **Opiskelijoiden mielestä koulutuksen vahvuutena on ihmislähtöisyys ja ihmisten kohtaaminen koulutuksen kantavina periaatteina. Kehittämiskohteeksi nousi varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvan selkiyttäminen ja opintojen sisältöjen laajentaminen.**
- **Tutkintoon sisältyvä varhaiskasvatuksen ohjattu harjoittelu mahdollistaa opiskelijoille teorian ja käytännön yhdistämisen ja opitun soveltamisen sekä tarjoaa heille työelämäkokemuksia ja vastuunottoa. Harjoittelu tukee opiskelijan ammatillista ja persoonallista kasvua ja ammatti-identiteetin kehittymistä. Ammattikorkeakouluvastaajista puolet kuitenkin arvioi, että opettajilla ei ole riittävästi aikaa perehdyttää varhaiskasvatuksen työpaikkaohjaajia tehtäväänsä.**

Osaamistavoitteet, koulutuksen sisältöjen ajantasaisuus ja uuden tiedon välittyminen koulutuksen sisältöihin AMK-kyselyn perusteella (kuvio 19)

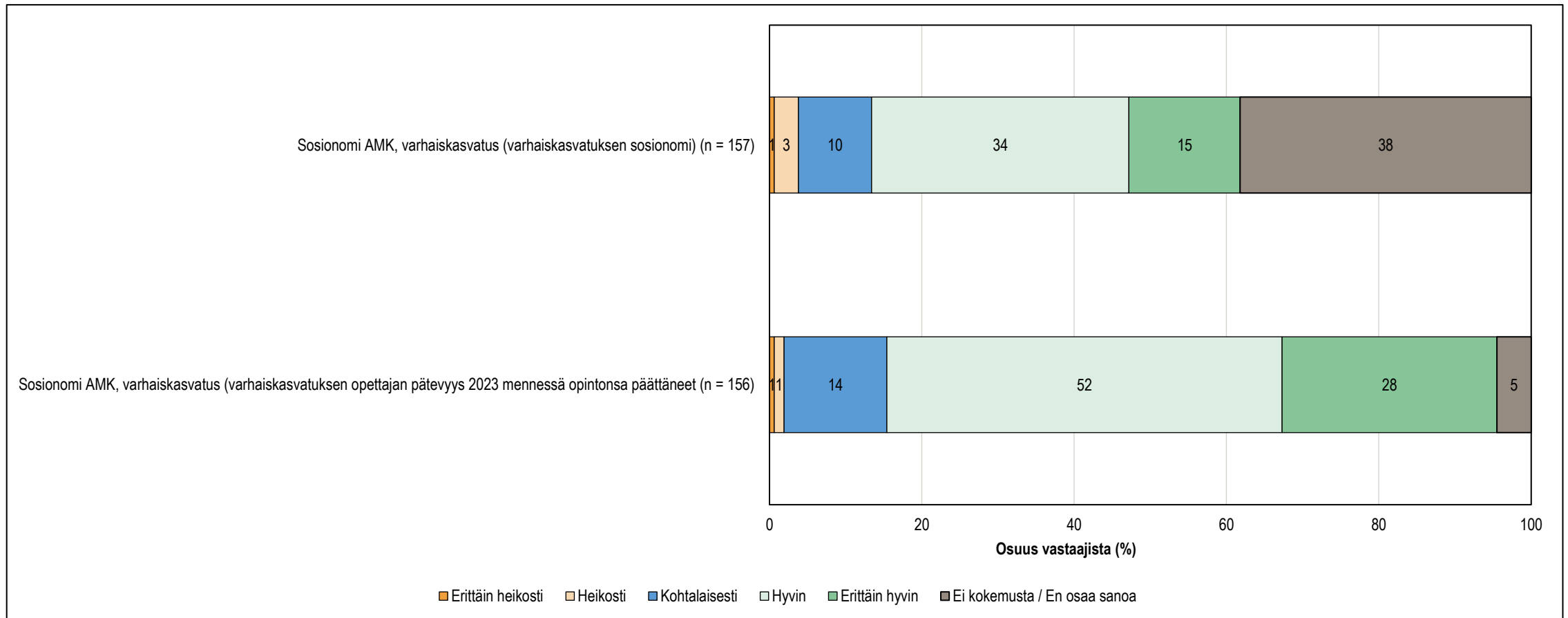

Sosionomi (AMK) –tutkinnon keskeisten sisältöjen tuntemus työelämäkyselyn perusteella (kuvio 20)

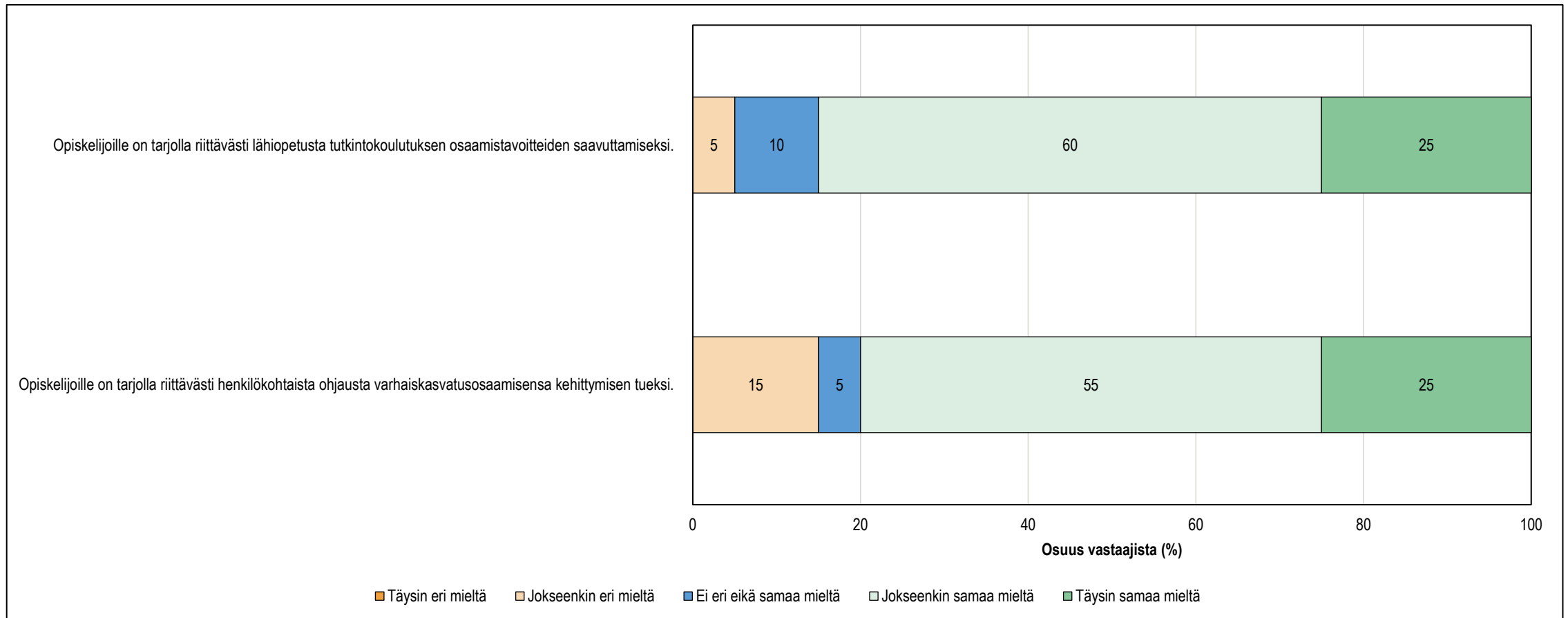

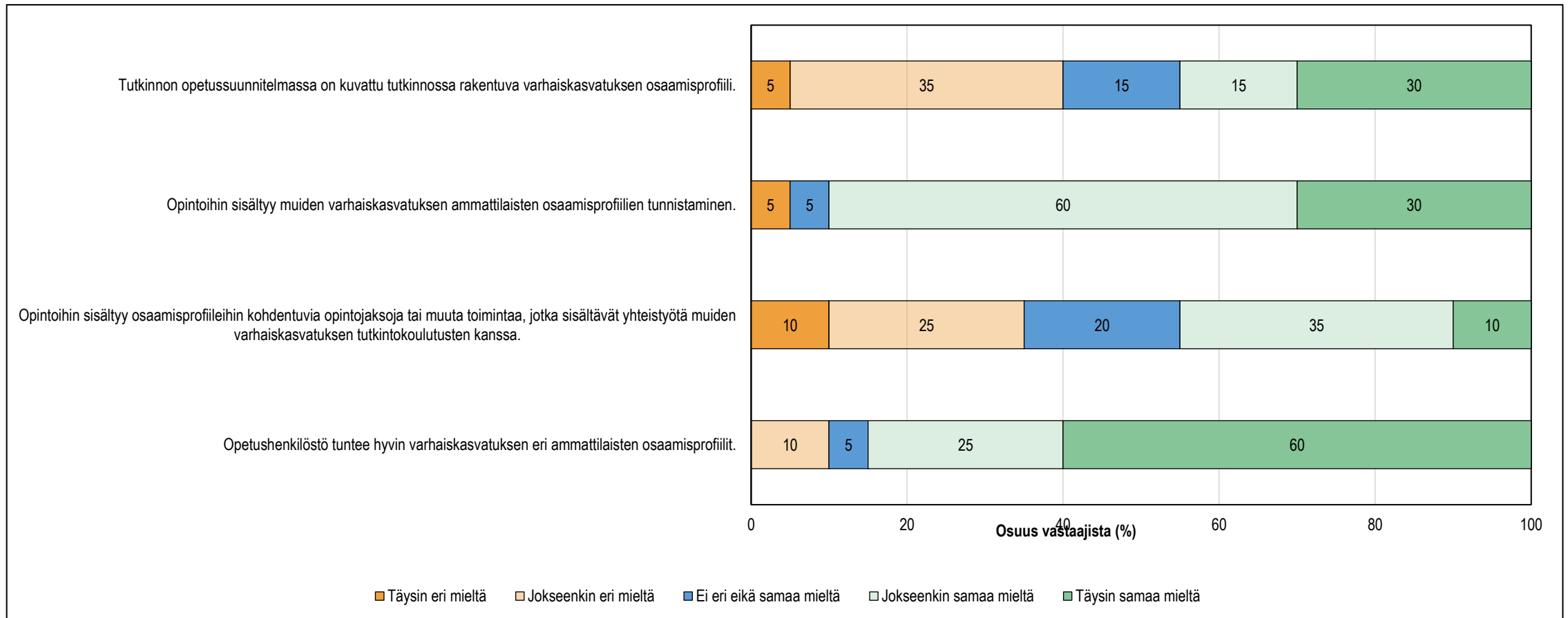
Sosionomi (AMK) -tutkinnosta valmistuneiden osaamisen vastaavuus varhaiskasvatustyön tarpeisiin työelämäkyselyn perusteella (kuvio 21)

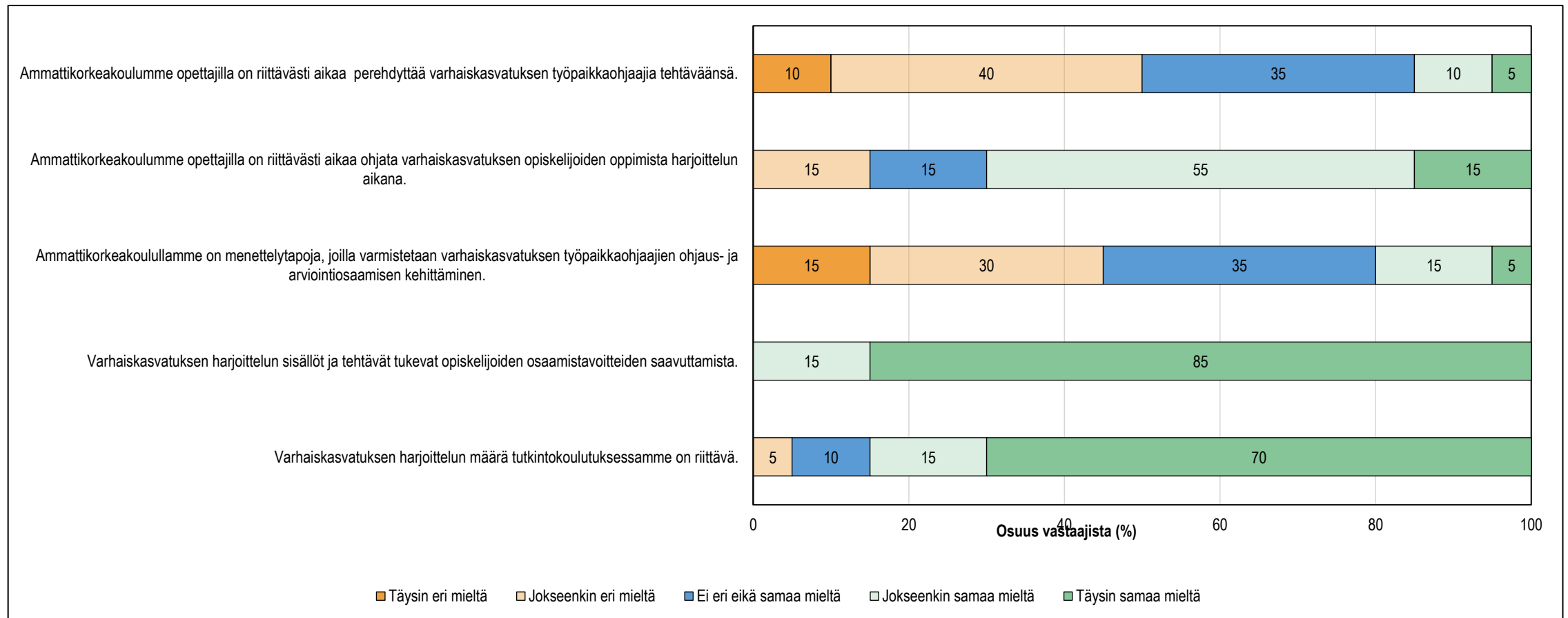
Lähiopetuksen ja henkilökohtaisen ohjauksen riittävyys sosionomi (AMK) – tutkinnon osaamistavoitteiden saavuttamiseksi AMK-kyselyn perusteella (kuvio 22)

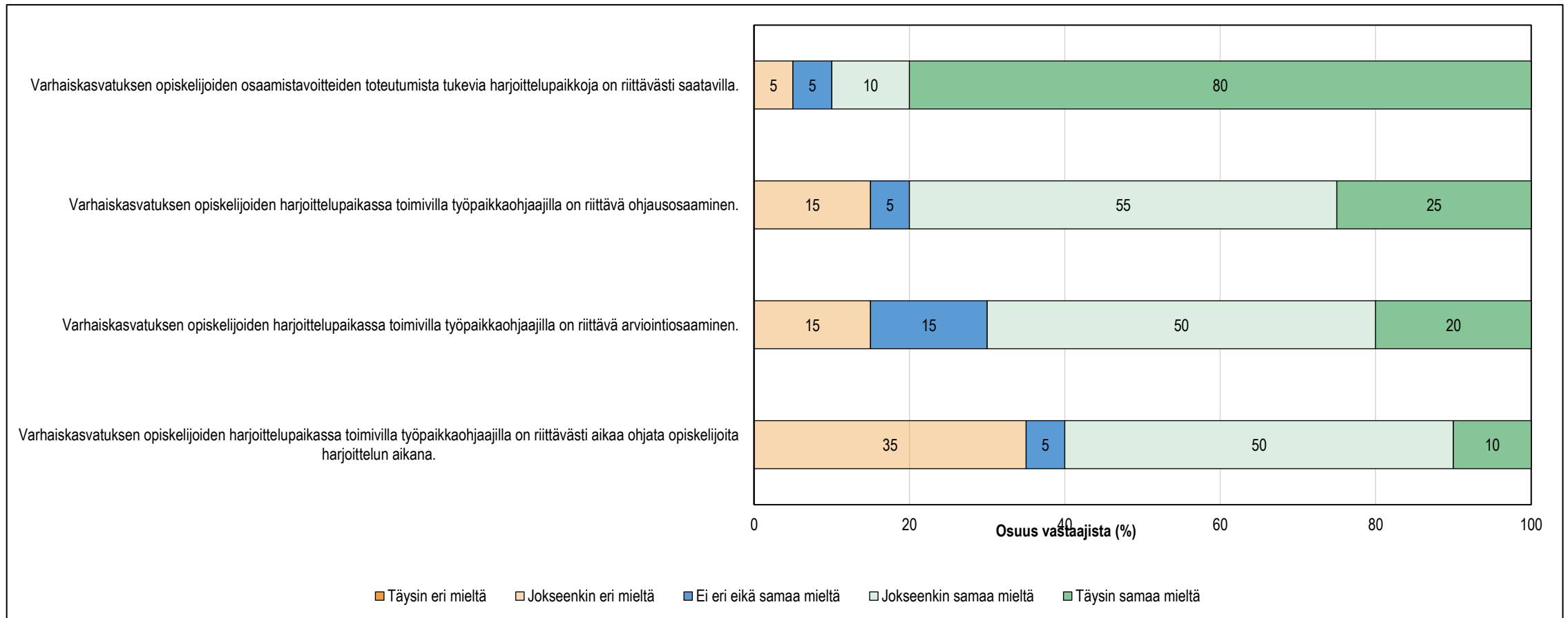
Tutkintojen osaamisprofiilit ja niiden tunnistaminen AMK-kyselyn perusteella (kuvio 23)

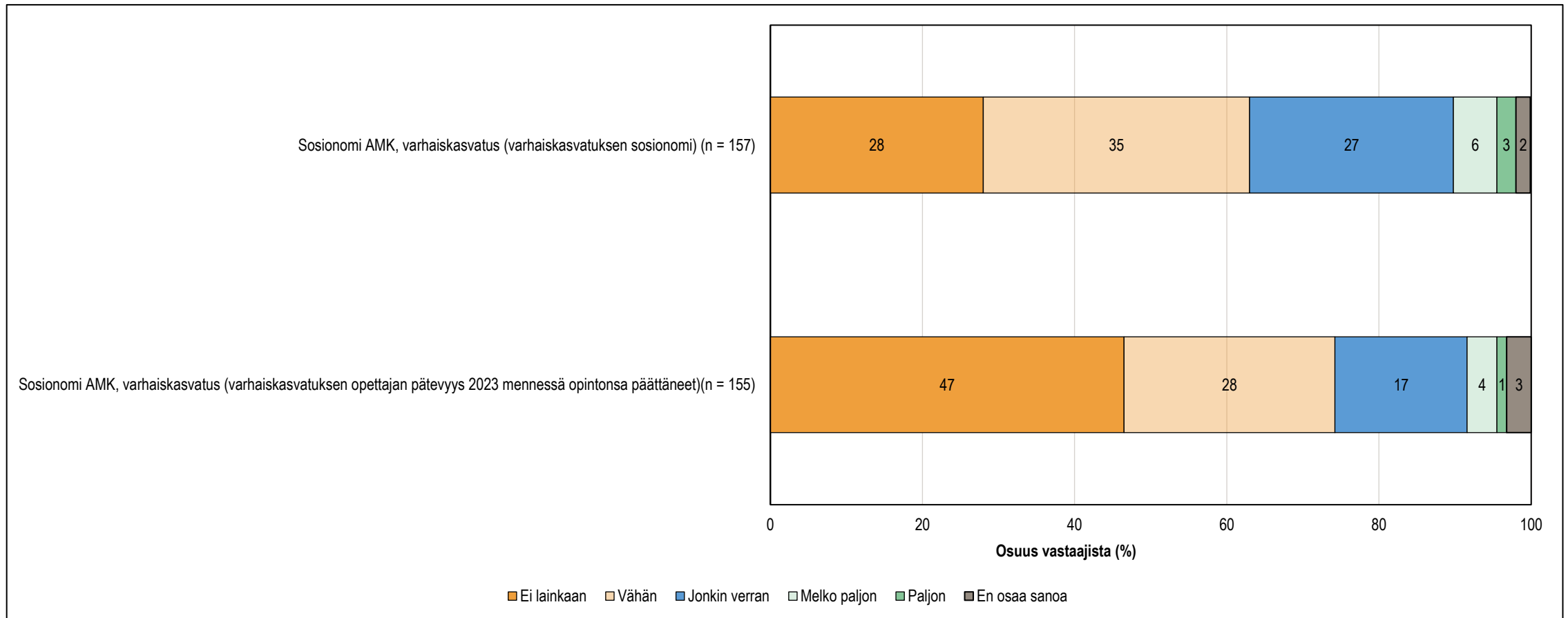
Harjoittelujen työpaikkaohjaajien perehdyttäminen, opiskelijoiden ohjaaminen, menettelytavat työpaikkaohjaajien osaamisen varmistamiseen sekä harjoittelujen sisällöt, tehtävät ja määrät AMK-kyselyn perusteella (kuvio 24)

Harjoittelupaikkojen riittävyys ja harjoittelun ohjaus AMK-kyselyn perusteella (kuvio 25)

Sosionomi (AMK) –tutkintoa suorittavat harjoittelijat varhaiskasvatuksen työpaikoilla vuonna 2022 työelämäkyselyn perusteella (kuvio 26)

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

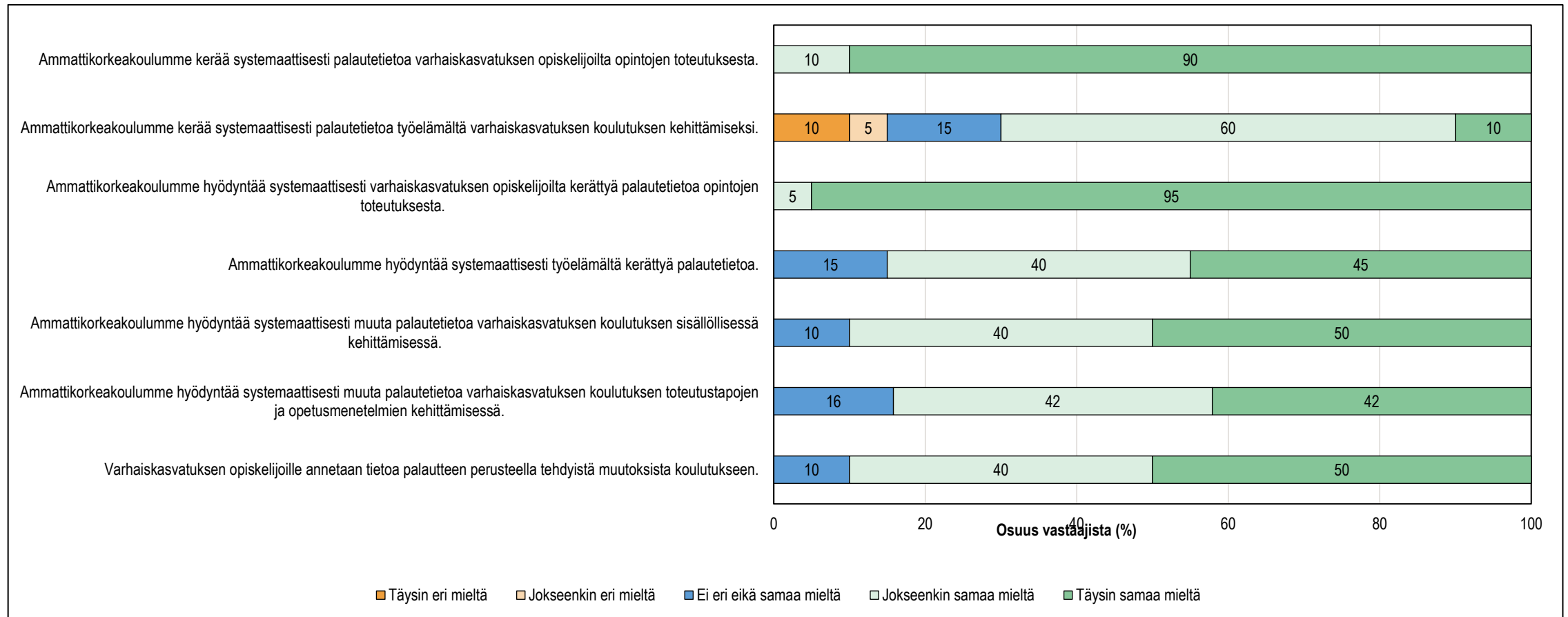
Koulutusten kehittäminen

Keskeiset tulokset

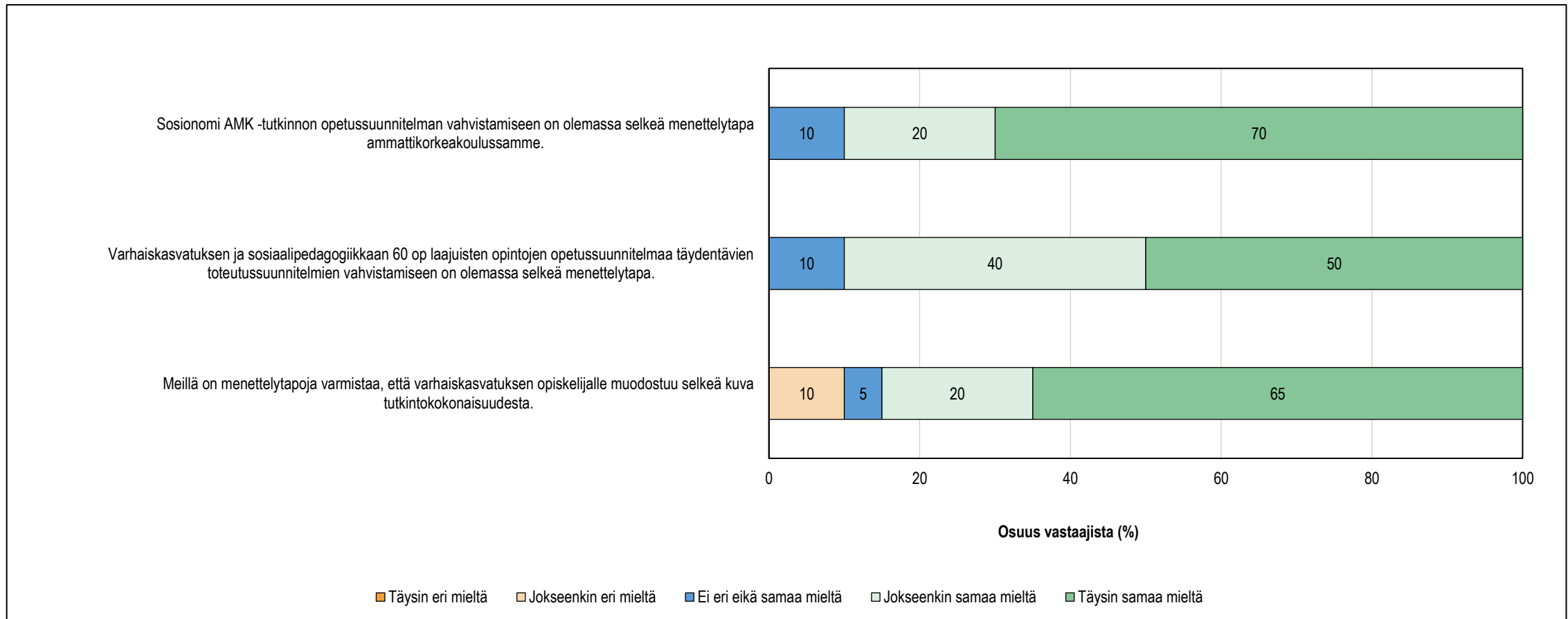
- Ammattikorkeakouluilla on sosionomi (AMK) -tutkinnon opetussuunnitelmien ja niitä täydentävien varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan 60 op opintojen toteutussuunnitelmien vahvistamiselle selkeät menettelytavat.
- Ammattikorkeakoulujen mukaan keskeisimmät koulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen liittyvät nykyiset yhteistyömuodot työelämän kanssa liittyvät opiskelijoiden harjoitteluun, opetussuunnitelmatyöhön ja opintojaksojen toteuttamiseen.
- Varhaiskasvatuksen opiskelijoiden osallistuminen ammattikorkeakoulujen toteuttamaan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaan (TKI) vaihtelee. Hieman yli puolet ammattikorkeakouluista arvioi opiskelijoiden osallistuvan aktiivisesti ammattikorkeakoulun toteuttamaan TKI-toimintaan. Noin kolmannes vastaajista oli sitä mieltä, että opiskelijat eivät osallistu aktiivisesti TKI-toimintaan.
- Työelämävastaajien mielestä yhteistyö varhaiskasvatuksen koulutusta järjestävien ammattikorkeakoulujen kanssa on sujuvaa. Yhteistyön kehittämiskohteeksi työelämä nimeää varhaiskasvatuksen sosionomikoulutuksen ja sosionomin tehtäväkuvan kehittämisen.

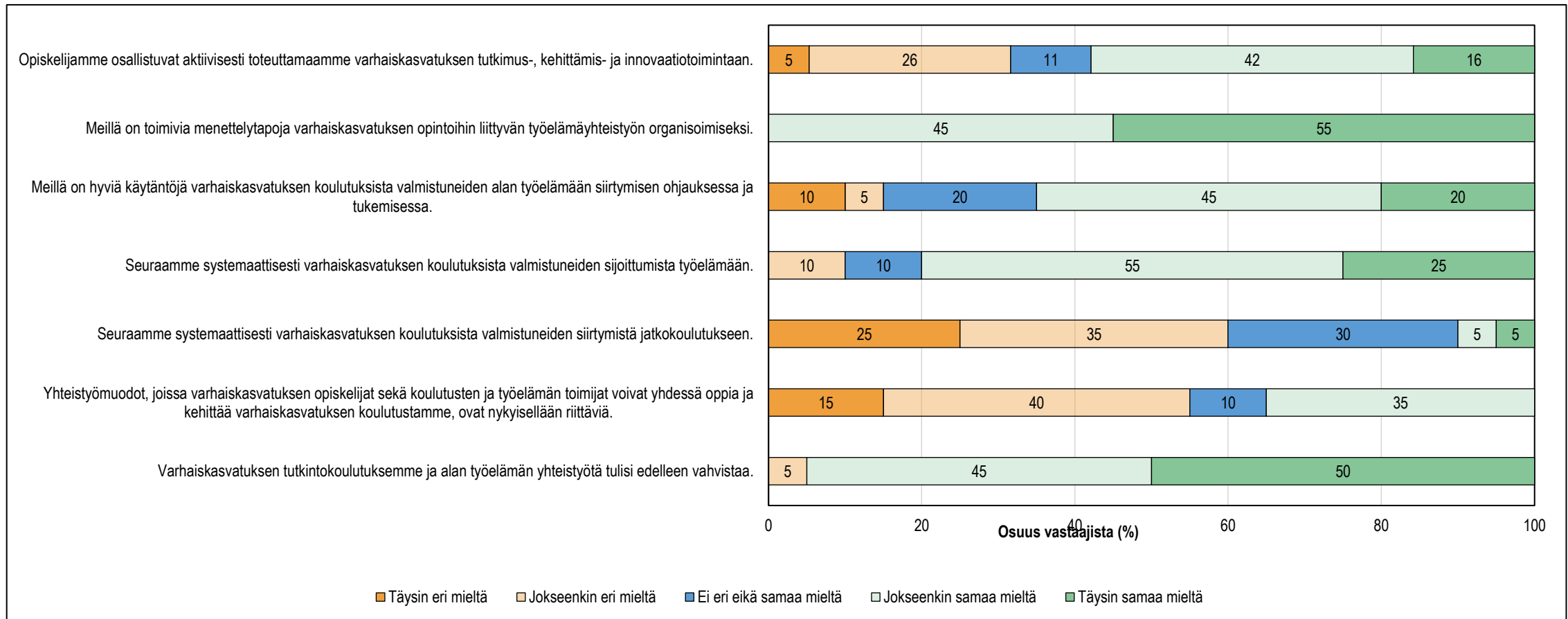
Opiskelija- ja työelämäpalautteen sekä muun palautetiedon keruu ja hyödyntäminen AMK-kyselyn perusteella (kuvio 27)

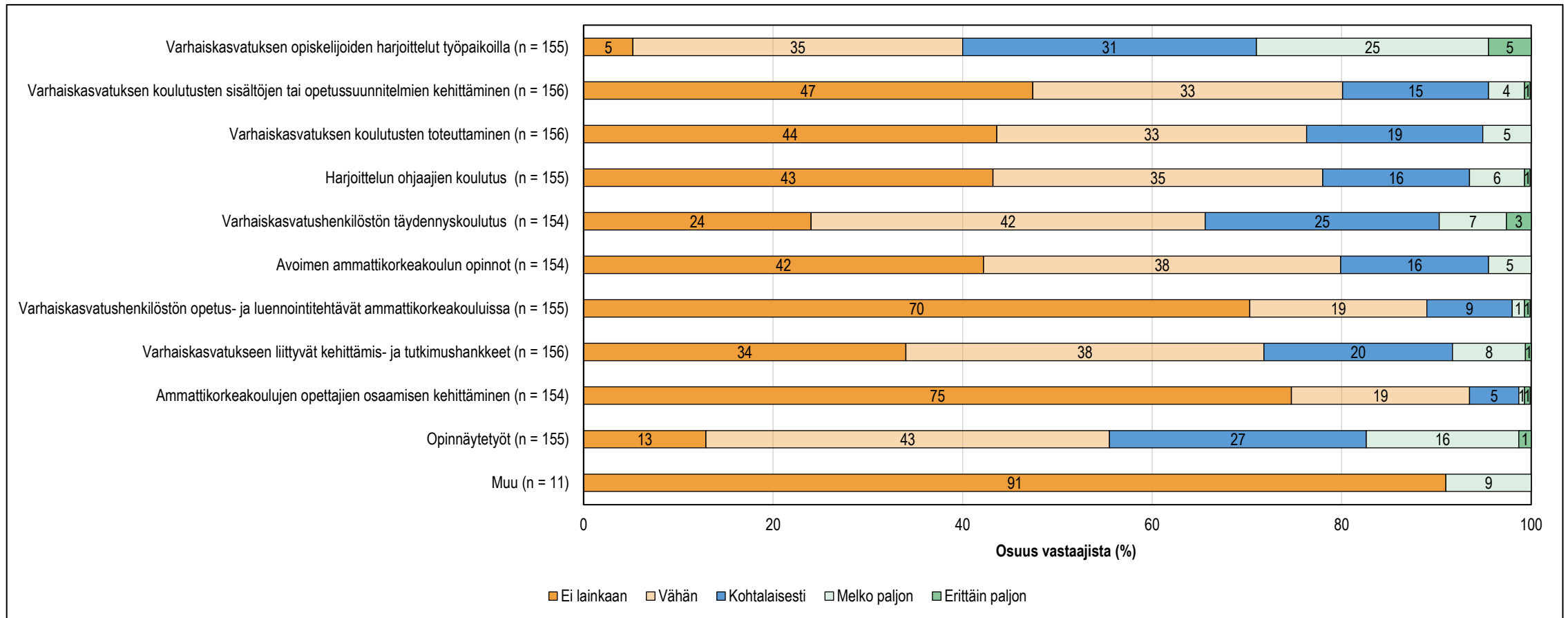
Sosionomi (AMK) –tutkinnon opetussuunnitelman ja 60 op laajuisten opintojen opetussuunnitelman vahvistamisen menettelytavat sekä menettelytavat varmistaa tutkintokokonaisuudesta selkeä kuva opiskelijoille AMK-kyselyn perusteella (kuvio 28)

Ammattikorkeakoulujen verkostoituminen työelämän kanssa ja valmistuneiden seuranta AMK-kyselyn perusteella (kuvio 29)

Varhaiskasvatukseen koulutukseen liittyvä yhteistyö ammattikorkeakoulujen kanssa työelämäkyselyn perusteella (kuvio 30)

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

Ammattikorkeakoulutus: Johtopäätökset ja kehittämissuosituksset

Tutkinnon tietoperusta ja opetussuunnitelmat

- Sosionomikoulutuksen tietoperusta on sosiaali-, yhteiskunta- ja kasvatustieteissä. Opetussuunnitelmat ovat osaamisperustaisia. Varhaiskasvatukseen profiloivien opintojen osaamistavoitteet ja varhaiskasvatuksen sosionomin osaamisprofiili rakentuvat kompetenssien ja ydinosaamisen kautta.
- **Arvioinnin ajankohtana varhaiskasvatuksen sosionomin tehtävänkuva oli vielä epäselvä, mikä heijastui myös koulutukseen.** Ammattikorkeakoulujen on päivitettävä ja selkeytettävä sosionomi (AMK) -tutkintoon johtavat opetussuunnitelmat ja niitä täydentävät toteutussuunnitelmat vastaamaan uudistuneen ammattirakenteen mukaisesti varhaiskasvatuksen sosionomin ydinosaamista.
- **Ammattikorkeakoulujen yhteistyössä laatimilla ja SOAMK-verkostossa vuonna 2023 vahvistetuilla osaamisen kuvauksilla (kompetenssit) on keskeinen asema ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmatyössä.** Arviointiryhmä pitää tärkeänä, että ammattikorkeakoulut arvioivat osana laatutyötään laadittujen kompetenssien toteutumista.
- **Ammattikorkeakoulujen tulee vahvistaa tiedottamista työelämässä toimiville varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuteen johtavan sosionomi (AMK) -tutkinnon tuottamasta osaamisesta.**

Osaamisprofiilit ja opiskelijoiden ammatillisen identiteetin kehittyminen

- Varhaiskasvatuksen sosionomin osaamistavoitteet kohdentuvat ops-analyysin perusteella lapsiryhmän kasvatus- ja opetustehtäviin, varhaiskasvatuksen palveluohjaukseen ja perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön, ennaltaehkäisevään työhön ja syrjäytymisen ehkäisyyn, monialaiseen yhteistyöhön, yhteisöllisen toimintakulttuurin edistämiseen ja kulttuurisen moninaisuuden vahvistamiseen.
- Opiskelijoiden mielestä koulutuksen vahvuutena on ihmislähtöisyys ja ihmisten kohtaaminen.
- **Sosionomi (AMK) -tutkintoon sisältyvää varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintokokonaisuutta tulee sisällöllisesti kehittää lasten ja perheiden tarpeiden, muuttuvien yhteiskunnallisten ja työelämän tarpeiden sekä varhaiskasvatuksen muuttuvan ammattirakenteen mukaisesti.**
- **Varhaiskasvatuksen opiskelijoiden ammatillisen identiteetin kehittymistä tukisi se, että varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan 60 opintopisteen opintojen valinta olisi mahdollista tehdä mahdollisimman varhaisessa vaiheessa sosionomi (AMK) -opintoja.**

Harjoittelut

- Tutkintoon sisältyvä varhaiskasvatuksen ohjattu harjoittelu mahdollistaa opiskelijoille teorian ja käytännön yhdistämisen ja opitun soveltamisen sekä tarjoaa heille työelämäkokemuksia ja vastuunottoa. Harjoittelu tukee opiskelijan ammatillista ja persoonallista kasvua ja ammatti-identiteetin kehittymistä.
  - Ammattikorkeakouluvastaajista puolet kuitenkin arvioi, että opettajilla ei ole riittävästi aikaa perehdyttää varhaiskasvatuksen työpaikkaohjaajia tehtäväänsä.
-
- **Ammattikorkeakoulujen tulee suunnata riittävästi varhaiskasvatuksen opetus- ja ohjaushenkilöstön työaika harjoittelun ohjaukseen ja järjestää työelämässä toimiville harjoittelun ohjaajille ohjauskoulutusta.**
  - **Ammattikorkeakoulujen on informoitava nykyistä selkeämmin ja riittävän varhaisessa vaiheessa harjoittelupaikkoja ja harjoittelun ohjaajia opiskelijoiden tulevista harjoittelujaksoista ja laajemminkin koko harjoitteluprosessin sisältämisestä osa-alueista, kuten harjoittelun tavoitteet, sisällöt, ohjaus ja arviointi.**

Koulutuksen kehittäminen ja työelämäyhteistyö

- Sosionomi (AMK) -tutkinnon sisällöissä ennakoitaan varhaiskasvatuksen tulevaisuuden osaamistarpeita. Tietolähteinä ovat työelämäyhteistyöstä ja TKI-hankkeista saatava tieto, alan tutkimus sekä SOAMK- ja Varhaiskasvatuksen AMK -verkoston kautta saatava tieto.
- Ammattikorkeakoulujen mukaan keskeisimmät koulutuksen suunnitteluun ja toteutukseen liittyvät yhteistyömuodot työelämän kanssa liittyvät opiskelijoiden harjoitteluun, opetussuunnitelmatyöhön ja opintojaksojen toteuttamiseen.
- **Ammattikorkeakoulun tarjoaman varhaiskasvatuksen koulutuksen ja työelämän välisiä yhteistyömuotoja on tärkeä edelleen monipuolistaa.** Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvan selkiyttämistä tulee jatkaa työelämän kanssa osana ammattikorkeakoulun alueellista yhteistyötä.
- **Työelämän toiveena on lisätä varhaiskasvatuksen koulutusta toteuttavien ammattikorkeakoulujen kanssa tehtävää kehittämis- ja hanketyötä.**
- **Ammattikorkeakoulujen tulee lisätä työelämälle kohdennettavaa tiedottamista varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuuden tuottavasta koulutuksesta ja sen sisällöistä sekä opintojen erilaisista suoritusmahdollisuuksista, mukaan lukien joustavat koulutuspolut.**

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

3. Varhaiskasvatuksen koulutuspolut, koulutusten välinen yhteistyö ja tulevaisuuden osaamis- ja kehittämistarpeet:

keskeiset arviointitulokset,
johtopäätökset ja
kehittämissuosituksset

Koulutuspolut varhaiskasvatuksen koulutuksissa: keskeiset tulokset 1/2

- **Pääasiallinen koulutustarjonta varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuutta tavoitteleville opiskelijoille, joilla on jo alan perus- tai ammattitutkinto, on yksittäisten tutkinnon osien tarjoaminen osaamisen täydentämiseksi.**
- **Yleisin koulutusmuoto aikaisemmin sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneille, varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuutta tavoitteleville opiskelijoille on 60 opintopisteen laajuisten varhaiskasvatuksen ja sosiaalipedagogiikan opintojen suorittaminen avoimessa ammattikorkeakoulussa.**
- **Yliopistot tarjoavat 75 op:n ammatillisia valmiuksia tuottavia opintoja, joiden suorittamisen jälkeen aiemman kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon suorittaneelle on varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus.**
- **Kaikki koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut nostivat keskeiseksi kelpoisuuttaan täydentävien opiskelijoiden haasteeksi työn ja opintojen yhdistämisen. Muita yleisiä haasteita olivat opiskelijoiden vaihtelevat opintotaustat, vaihtelevat opiskeluvalmiudet ja opetusresurssien riittämättömyys.**

Koulutuspolut varhaiskasvatuksen koulutuksissa: keskeiset tulokset 2/2

- Koulutusasteiden välisissä koulutuspoluissa opiskelijoiden lähtökohdat vaihtelevat ja osalla opiskelijoista on haasteita opinnoissaan. Haasteita on erityisesti ammatillisesta koulutuksesta korkea-asteen koulutukseen siirtymisessä.
- Koulutuspolkujen järjestämiseen liittyviä vahvuuksia ovat muun muassa joustavat ja monipuoliset opintojen suorittamisen tavat, opintojen henkilökohtaistaminen sekä tuki ja neuvonta opintojen sujuvan etenemisen varmistamiseksi. Toisaalta yksilöllisten opintopolkujen aikataulujen suunnittelu ja toteutus nähdään myös haasteena.
- Koulutusten välisten koulutuspolkujen kehittämissuhteita ovat yhteisten opintojen lisääminen, ahotoinnin kehittäminen ja ristiinopiskelumahdollisuuksien lisääminen. Korkeakouluopinnoissa nähdään tärkeänä opiskelijoiden akateemisten valmiuksien varmistaminen osana koulutuspolkujen kehittämistä.
- Työelämäkyselyn vastaajien kehittämissuhteet liittyvät joustavan opiskelun mahdollistamiseen ja helpottamiseen. Vastaajien mielestä monimuoto- ja etäkoulutusmahdollisuuksia on tärkeää lisätä, hyödyntää työpaikalla oppimista enemmän ja vahvistaa aiemman osaamisen tunnustamista ja työkokemuksen hyväksilukemista.

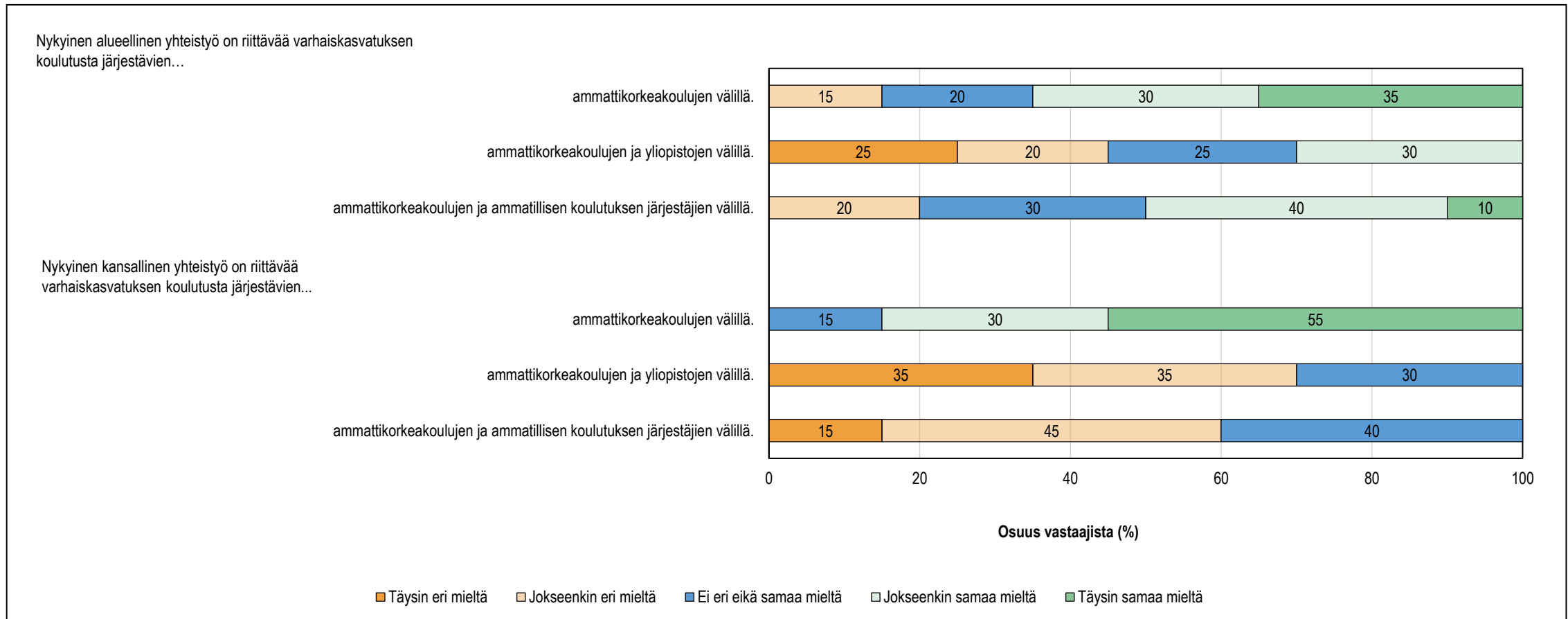
Koulutusten välinen yhteistyö: keskeiset tulokset 1/2

- Ammatillisen koulutuksen merkittävin yhteistyömuoto on alueellinen ja kansallinen verkostoituminen saman tutkinnon järjestäjien kanssa sekä alueen varhaiskasvatusalan kouluttajien yhteistyöryhmät. Usean ammatillisen koulutuksen järjestäjän mukaan alueellista yhteistyötä koulutusten välillä on liian vähän.
- Ammattikorkeakoulujen tärkein yhteistyömuoto on Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto ja sen Varhaiskasvatusverkosto-alajaosto. Vastaajien mielestä nykyinen alueellinen ja kansallinen yhteistyö muiden ammattikorkeakoulujen kanssa on pääosin riittävää. Arviot yhteistyöstä yliopistojen ja ammatillisen koulutuksen kanssa ovat jakautuneita, mutta moni näkee nykyisen yhteistyön olevan liian vähäistä.

Koulutusten välinen yhteistyö: keskeiset tulokset 2/2

- **Yliopistot toteuttavat opetus- ja tutkimusyhteistyötä suomalaisten ja ulkomaisten yliopistojen välillä, ja yhteistyöprojekteja ammattikorkeakoulun ja ammatillisen koulutuksen järjestäjien kanssa. Yliopistovastaajien näkemykset nykyisen yhteistyön riittävydestä yliopistojen kesken sekä ammatillisen ja ammattikorkeakoulutuksen kanssa ovat jakautuneita.**
- **Kaikki koulutukset näkevät koulutusten välisen yhteistyön ja kehittämisen tärkeänä. Tulevaisuuden yhteistyön teemoissa on nähtävissä sektorikohtaisia painotuksia.**
- **Tulevaisuuden yhteistyön teemat liittyvät muun muassa väyläopintojen ja koulutustarjonnan yhteiseen suunnitteluun, koulutuspolkujen joustavuuden kehittämiseen, koulutusten tuottaman asiantuntijuuden tunnistamiseen ja alueellisten verkostojen kehittämiseen.**

Ammattikorkeakoulujen alueellinen ja kansallinen yhteistyö oman koulutuksen, ammatillisen koulutuksen ja yliopistojen välillä koulutuksen järjestäjien kyselyn perusteella (kuvio 58)

Tulevaisuuden osaamis- ja kehittämistarpeet: keskeiset tulokset 1/2

- Ammatillisen koulutuksen järjestäjien mielestä henkilöstön tulevaisuuden osaamistarpeissa tulevat korostumaan erityisen tuen tarpeisiin vastaaminen ja monikulttuurisuuden ja moninaisten perheiden kohtaaminen.
- Ammattikorkeakoulutuksen järjestäjät nostivat tulevaisuuden osaamistarpeiksi yhteistyön perheiden ja huoltajien kanssa sekä varhaisen tuen.
- Yliopistot painottivat tulevaisuuden osaamistarpeissa pedagogista osaamista, johtamisosaamista ja inklusioon liittyvää osaamista.
- Kaikki koulutuksen järjestäjät ja korkeakoulut näkivät inklusioon, moniammatilliseen yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen liittyvän osaamisen merkityksen korostuvan tulevaisuudessa.
- Työelämäkyselyn vastaajien mielestä varhaiskasvatuksen lastenhoitajan tulevaisuuden osaamisen vahvistamistarpeet tulevat liittymään ryhmän hallintaan ja lasten ohjaamiseen. Perhepäivähoitajan tulevaisuuden osaamisen vahvistamistarpeet liittyvät lasten tuen tunnistamiseen ja vastaamiseen.

Tulevaisuuden osaamis- ja kehittämistarpeet: keskeiset tulokset 2/2

- Varhaiskasvatuksen sosionomin tulevaisuuden osaamisen vahvistamistarpeena nähdään työelämäkyselyn perusteella pedagoginen osaaminen, perheiden ja huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ja monialainen yhteistyö.
- Työelämäkyselyssä varhaiskasvatuksen opettajan osaamisen vahvistamistarpeeksi tulevaisuudessa nostettiin tiimin johtaminen ja pedagoginen johtaminen. Päiväkodin johtajan osaamisen vahvistamistarpeena tulevaisuudessa arvioitiin olevan henkilöstöjohtaminen. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan tärkeimmäksi osaamisen vahvistamisen alueeksi tulevaisuudessa työelämävastaajat nostivat valmiudet toimia erilaisissa työtehtävissä ja -ympäristöissä.
- Työelämän edustajien mielestä tärkein tulevaisuuden muutos tehtäväkuvissa tulee kohdentumaan varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuvan tarkentumiseen ja selkiyttämiseen.
- Niin ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulutuksen kuin yliopistokoulutuksen vastaajat nimesivät tärkeäksi kehittämistarpeeksi koulutusten tuottaman osaamisen ja kunkin koulutuksen keskeisten sisältöjen selkeyttämisen.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjien, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen nimeämät varhaiskasvatuksen henkilöstön tulevaisuuden osaamistarpeet

Järjestäjä	Ammatillinen koulutus, tutkintokohtaiset vastaukset (n = 82)	Amattikorkeakoulutus (n = 20)	Yliopistokoulutus, tutkintokohtaiset vastaukset (n = 18)
Nimetyt varhaiskasvatuksen henkilöstön tulevaisuuden osaamistarpeet	<ul style="list-style-type: none"> • Erityisen tuen tarpeet • Erityispedagoginen osaaminen • Monikulttuuristen ja monimuotoisten perheiden kohtaaminen • Vuorovaikutustaidot • Tiimityötaidot • Moniammatillinen yhteistyö 	<ul style="list-style-type: none"> • Yhteistyö perheiden ja huoltajien kanssa • Vanhemmuuden tukeminen ja varhainen tuki • Vuorovaikutus- ja tunnetaidot • Moniammatillinen ja -alainen työskentely • Monikulttuurinen osaaminen • Lapsen erityisen tuen tunnistamiseen ja tukemiseen 	<ul style="list-style-type: none"> • Opettajan pedagoginen ja didaktinen osaaminen • Johtajuus- ja kehittämisosaaminen • Inklusioon liittyvä osaaminen • Yhteiskunnallinen osaaminen ja orientaatio • Tutkimusperustaisuus ja tutkiva työote • Moniammatillinen osaaminen

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

**Koulutuspolut, koulutusten
välinen yhteistyö ja
tulevaisuuden osaamistarpeet:**

**Johtopäätökset ja
kehittämissuosituksset**

Varhaiskasvatuksen koulutuspolut

- Kaikki koulutussektorit kehittävät aktiivisesti varhaiskasvatuksen koulutuksien joustavuutta ja monipuolisia toteutusmuotoja. Koulutusten vahvuuksia ovat mm. joustavuus opintojen aloituksessa, henkilökohtaistaminen, monipuolisten suoritustapojen (mm. verkkototeutus) tarjonnan kehittäminen sekä tuki ja opinto-ohjaus opintojen etenemisen varmistamiseksi.
  - Merkittävä haaste joustavien koulutuspolkujen järjestämisessä on työssä käyvien opiskelijoiden työn ja opintojen yhdistäminen. Työelämän vastauksissa korostui toive opiskelusta työn ohella, samoin esille nostettiin varhaiskasvatuksen arjen tuntemuksen lisääminen muun muassa harjoittelua lisäämällä.
  - Osalla opiskelijoista on haasteita opinnoissaan, erityisesti ammatillisesta koulutuksesta korkea-asteen koulutukseen siirtyvien opiskelijoiden opiskelutaidoissa. Akateemisten taitojen vahventaminen ja varmistaminen korkeakouluopinnoissa nähdään tärkeänä kehittämiskohteena.
- **Joustavien koulutuspolkujen rakentamista varhaiskasvatuksen koulutuksiin tulee edelleen jatkaa.** Kaikissa koulutuspoluissa tulee varmistaa koulutuksen laatu ja eri koulutusasteiden tutkintojen osaamistavoitteiden toteutuminen.

Koulutusten välinen yhteistyö

- Varhaiskasvatuksen koulutuksia kehitetään koulutusyksiköiden sisäisen kehittämisen ohella monenlaisissa verkostoissa, sekä kansallisesti että alueellisesti.
- Koulutusasteiden välisessä yhteistyössä tulee suunnata resursseja erityisesti alueellisen yhteistyön vahvistamiseen. On tärkeää kehittää sellaisia yhteistyön muotoja, jotka tavoittavat aiempaa suuremman osan työelämän toimijoista.
- Arviot nykyisen yhteistyön riittävydestä ovat jossain määrin jakautuneita, mutta koulutusten kehittämisen jatkaminen yhteistyössä nähdään kaikkien mielestä tärkeänä. Yhteistyön painotukset vaihtelevat sektoreittain, mutta liittyvät muun muassa väyläopintojen ja joustavien polkujen kehittämiseen sekä oman että muiden koulutusten tuottaman osaamisen tunnistamiseen.
- **Koulutusten ja työelämän välistä yhteistyötä on tarpeellista kehittää ja laajentaa.** Arviointiaineiston perusteella työelämän ja koulutusten yhteistyön haasteena on se, että vain osa työelämän toimijoista tekee yhteistyötä koulutusten kanssa.
- **Varhaiskasvatuksen ammatillisen koulutuksen, ammattikorkeakoulutuksen ja yliopistokoulutuksen keskinäistä yhteistyötä tulee vahvistaa.** Koulutusasteiden välisessä yhteistyössä tulee suunnata resursseja erityisesti alueellisen yhteistyön vahvistamiseen.

Tulevaisuuden osaamis- ja kehittämistarpeet

- Kaikki arviointiin osallistuneet koulutusorganisaatiot arvioivat samankaltaisten teemojen korostuvan lähitulevaisuudessa varhaiskasvatuksen työtehtävissä. Inklusioon liittyvä osaaminen nimettiin yhdeksi keskeiseksi lähitulevaisuudessa korostuvaksi teemaksi.
  - Toinen kaikkien nimeämä teema oli moniammatillinen osaaminen ja yhteistyö sekä perheiden kanssa tehtävä yhteistyö. Kaikki koulutukset painottivat niin lasten kuin henkilöstön kanssa tarvittavien vuorovaikutustaitojen merkitystä.
  - Työelämän näkemykset tulevaisuudessa korostuvasta ammattinimikekohtaisesta osaamisesta ovat laajoja ja näyttäytyvät monin paikoin päällekkäisinä. Kaikki koulutusorganisaatiot nimesivät tärkeäksi kehittämistarpeeksi koulutusten tuottaman osaamisen ja koulutusten keskinäisten sisältöjen selkeyttämisen.
- **Kaikkien koulutusten sisällöissä on tärkeää entistä paremmin huomioida moniammatillisuuden ja ammatillisen vuorovaikutukseen liittyvät teemat.**
  - **Varhaiskasvatuksen koulutusten sisältöjen ja ammattiryhmien tehtäväkuvien selkeyttämistä tulee jatkaa yhteistyössä ohjausjärjestelmän, korkeakoulujen, koulutusten järjestäjien ja työelämän kanssa.**

KANSALLINEN
KOULUTUKSEN
ARVIOINTIKESKUS

4. Varhaiskasvatuksen koulutuksille yhteiset johtopäätökset ja kehittämissuosituksset

- Varhaiskasvatuksen koulutussektoreita yhdistää varhaiskasvatuksen muuttunut ammattirakenne ja tarve kirkastaa tutkintojen osaamisprofiileja ja opetussisältöjä.
- Samaan aikaan varhaiskasvatuksen eri ammattiryhmien osaamisen kehittämisen tarpeisiin kohdistuu osittain päällekkäisiä toiveita sekä koulutuksen että työelämän edustajilta.
- Jokaisen koulutuksen on tärkeää kehittää koulutuksen sisältöjä niin, että sisällöt tukevat kunkin tutkinnon selkeän osaamisprofiilin muodostumista.

1. Ammatillisen koulutuksen järjestäjien, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen tulee yhdessä jatkaa varhaiskasvatuksen tutkintojen osaamisprofiilien kirkastamista ja opetuksen sisältöjen kehittämistä.

1. Anordnarna av yrkesutbildning, yrkeshögskolorna och universiteten bör tillsammans fortsätta att förtydliga kompetensprofilerna för examina inom småbarnspedagogiken och utveckla innehållet i undervisningen.

- Kaikilla koulutusasteilla on muodostunut koulutuksen toteuttamisen käytäntöjä, joissa lähiopetuksena toteutuvaa kasvokkaista vuorovaikutusta, palautetta ja ohjausta ei ole aina riittävästi saatavilla.
- Kaikilla koulutussektoreilla on omat painotuksensa harjoitteluille ja työelämässä oppimiselle osana koulutuksen järjestämistä.
- Varhaiskasvatuksen ammattitaito toteutuu käytännöllisenä osaamisena, mutta vaatii tuekseen riittävää teoreettista osaamista kaikilta varhaiskasvatuksen ammattilaisilta.

2. Varhaiskasvatuksen koulutusten toteutuksen tulee tapahtua koulutukselle asetetut tavoitteet ja laatuvaatimukset huomioon ottavalla tavalla.

2. Utbildningarna inom småbarnspedagogiken bör genomföras på ett sätt som beaktar de mål och kvalitetskrav som ställts upp för utbildningen.

- Työelämässä oppimisella ja harjoittelulla on varhaiskasvatuksen alalla keskeinen merkitys. Varhaiskasvatuksen työkenttä muodostaa kuitenkin arvioinnin perusteella haasteellisen ympäristön harjoittelun ja työssäoppimisen toteuttamiselle.
- Työelämän tilanne vaikeuttaa opiskelijoiden ammatti-identiteetin rakentumista harjoittelun tai työelämässä oppimisen aikana, ja näillä kokemuksilla on suuri merkitys varhaiskasvatusalalla pysymisen kannalta.
- Alan veto- ja pitovoiman parantaminen ja työolojen kehittäminen ovat olennaisia tavoitteita alan koulutusten laadun ja houkuttelevuuden varmistamiseksi.

3. Varhaiskasvatuksessa tapahtuvan työelämässä oppimisen ja harjoittelujen tulee tukea tutkinnon osaamistavoitteiden saavuttamista ja opiskelijoiden ammatti-identiteetin kehittymistä.

3. Lärande och praktik i arbetslivet som genomförs inom småbarnspedagogiken bör bättre stöda uppnåendet av kompetensmålen för examen och utvecklingen av de studerandes yrkesidentitet.

- Arviointiaineistossa nousi esille sekä ammatillisen koulutuksen että korkeakoulujen varhaiskasvatuksen opiskelijoiden lisääntyneet haasteet hyvinvoinnissa sekä lisääntyneet tuen tarpeet.
- Opiskelijoiden hyvinvointia ja opintojen etenemistä haastaa opintojen ja muun elämän, erityisesti työn ja opintojen, yhteensovittaminen.
- Opiskelijoiden hyvinvoinnin turvaaminen edellyttää toimenpiteitä poliittisilta päättäjiltä, koulutuksilta ja koulutusten rahoittajilta.

4. Opiskelijoiden hyvinvointi, tuki ja opiskelukyky tulee varmistaa ammatillisessa koulutuksessa ja korkeakouluissa.

4. De studerandes välbefinnande, stöd och studieförmåga bör säkerställas inom yrkesutbildningen och högskolorna.

Lisätietoja

Arviointiraportti:

- Karila, K., Rantala, K., Rusi, M., Davidsson, S., Helakari, P., Holsti, E., Keloneva, R., Kytölaakso, K., Malkamäki, L., Valkonen, S., Frisk, T., Mustonen, K., Sarkkinen, T., Huhtanen, M. 2024. Varhaiskasvatuksen koulutus Suomessa 2023: Arviointi koulutuksen tilasta ja kehittämistarpeista. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 7:2024
- https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_0724.pdf

Hankesivut:

- <https://www.karvi.fi/fi/arvioinnit/korkeakoulutus/teema-ja-jarjestelmaarvioinnit/varhaiskasvatuksen-koulutusten-arviointi>

Lisätietoja:

- Kirsi Mustonen, arviointiasiantuntija kirsi.mustonen@karvi.fi
- Tarja Frisk, johtava arviointiasiantuntija tarja.frisk@karvi.fi
- Tuomas Sarkkinen, arviointiasiantuntija tuomas.sarkkinen@karvi.fi